

Inkomster och skatter - Hushåll 2011

HE0110

I denna beskrivning redovisas först allmänna uppgifter om undersökningen samt dess syfte och historik. Därefter redovisas undersökningens innehåll och tillförlitlighet samt hur den genomförs och hur man kan ta del av resultaten. Genom att klicka på en rubrik i innehållsförteckningen kommer man direkt till aktuellt avsnitt.

Innehållsförteckning

A	Allmänna uppgifter	2
A.1	Ämnesområde	2
A.2	Statistikområde.....	2
A.3	SOS-klassificering.....	2
A.4	Statistikansvarig.....	2
A.5	Statistikproducent.....	2
A.6	Uppgiftsskyldighet.....	3
A.7	Sekretess och regler för behandling av personuppgifter	3
A.8	Gallringsföreskrifter	3
A.9	EU-reglering	3
A.10	Syfte och historik.....	3
A.11	Statistikanvändning.....	4
A.12	Uppläggning och genomförande.....	4
A.13	Internationell rapportering.....	5
A.14	Planerade förändringar i kommande undersökningar	5
B	Kvalitetsdeklaration.....	6
B.0	Inledning	6
B.1	Innehåll	6
1.1	Statistiska målstorheter	6
1.1.1	Objekt och population	6
1.1.2	Variabler.....	7
1.1.3	Statistiska mått	10
1.1.4	Redovisningsgrupper.....	11
1.1.5	Referenstider	11
1.2.	Fullständighet.....	11
B.2	Tillförlitlighet.....	12
2.1	Tillförlitlighet totalt.....	12
2.2	Osäkerhetskällor.....	12
2.2.1	Urval.....	12
2.2.2	Ramtäckning	12
2.2.3	Mätning	13
2.2.4	Svarsbortfall	14
2.2.5	Bearbetning	14
2.2.6	Modellantaganden	15
2.3	Redovisning av osäkerhetsmått.....	16

<i>B.3</i>	<i>Aktualitet</i>	16
3.1	Frekvens	16
3.2	Framställningstid	16
3.3	Punktlighet	16
<i>B.4</i>	<i>Jämförbarhet och sam användbarhet</i>	17
4.1	Jämförbarhet över tiden	17
4.2	Jämförbarhet mellan grupper	17
4.3	Sam användbarhet med annan statistik	17
<i>B.5</i>	<i>Tillgänglighet och förståelighet</i>	18
5.1	Spridningsformer	18
5.2	Presentation	18
5.3	Dokumentation	18
5.4	Tillgång till primärmaterial	18
5.5	Upplysningstjänster	19

A Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Ämnesområde: Hushållens ekonomi

A.2 Statistikområde

Statistikområde: Inkomster och inkomstfördelning

A.3 SOS-klassificering

Tillhör (SOS)



För undersökningar som ingår i Sveriges officiella statistik gäller särskilda regler när det gäller kvalitet och tillgänglighet, se Förordningen om den officiella statistiken (2001:100).

A.4 Statistikansvarig

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån (SCB)
Postadress: 701 89 Örebro
Besöksadress: Klostersgatan 23
Kontaktperson: Johan Lindberg
Telefon: 019 – 17 60 64
E-post: fornamn.efternamn@scb.se

A.5 Statistikproducent

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån (SCB)
Postadress: 701 89 Örebro
Besöksadress: Klostersgatan 23
Kontaktperson: Johan Lindberg
Telefon: 019 – 17 60 64
E-post: fornamn.efternamn@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Enligt förordningen om den officiella statistiken (2001:100), följer att myndigheter lämnar de uppgifter som behövs för framställning av offentlig statistik till statistikansvariga myndigheter. Statistiken baseras på uppgifter från folkbokförings- och inkomstuppgifter från Skatteverket, Försäkringskassan och andra myndigheter. Enskilda individer lämnar inte uppgifter till statistiken.

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

Statistiksekretessen innebär bl. a. att den statistik som redovisas endast avser aggregerade uppgifter och att inga uppgifter för enskilda personer redovisas.

A.8 Gallringsföreskrifter

De slutliga registren som ligger till grund för statistiken över inkomster och skatter gallras inte utan långtidsarkiveras i enlighet med Riksarkivets bevarandebeslut RAMS 2007:64. I nuläget är årgångarna 1968-1997 av *Inkomst- och taxeringsregistret* långtidsarkiverade. Utöver dessa årgångar är också urvalsbaseerade register för åren 1960-1966 långtidsarkiverade.

A.9 EU-reglering

Statistiken är inte EU-reglerad.

A.10 Syfte och historik

Syftet med statistiken är att belysa utvecklingen och fördelningen av inkomster och inkomsternas struktur för hushåll. De inkomster som redovisas är bl. a. hushållens disponibla inkomst och faktorinkomst.

Målpopulationen är privata hushåll bestående av personer som var folkbokförda i Sverige 31/12 undersökningsåret. I statistiken används hushållsbegreppet bostadshushåll för att beskriva hushållssammansättningen, vilket bygger på uppgifter från folkbokföringen. Mer information om detta finns i avsnitt *1.1.1 Objekt och population*.

Statistiken publicerades första gången i februari 2015 och avsåg då åren 2012 och 2013. I och med årets publicering finns statistik publicerad för åren 2011-2014. Inkomstfördelningsstatistik för hushåll har tidigare baserats på undersökningen Hushållens ekonomi (HEK). Begrepp och definitioner skiljer sig i vissa avseenden åt mellan den aktuella statistiken och HEK, vilket bör tas i beaktande vid jämförelser mellan de båda undersökningarna. En beskrivning av skillnader i statistiken från de två undersökningarna finns på SCB:s webbplats i rapporten

Övergång från urvalsbaserad till totalräknad inkomstfördelningsstatistik.

Eftersom statistiken är totalräknad är den speciellt lämplig för studier av små befolkningsgrupper och redovisning på mindre regionala områden som kommuner, församlingar och postnummerområden.

A.11 Statistikanvändning

Statistiken har många olika användare inom skilda delar av samhället:

- Myndigheter, forskare, kommuner, företag och andra organisationer.
- Allmänhet och media använder statistiken för att få en översiktlig beskrivning av inkomstfördelningen för hushåll.

Användarna representeras bland annat av användarrådet för Välfärdsstatistik. Deltagande organisationer i användarrådet för Välfärdsstatistik är Finansdepartementet, Socialdepartementet, Arbetsmarknadsdepartementet, Socialstyrelsen, Konsumentverket, Boverket, Institutet för social forskning vid Stockholms universitet, Institutet för bostads- och urbanforskning vid Uppsala universitet och Nationalekonomiska institutionen vid Uppsala universitet.

A.12 Uppläggnings och genomförande

Statistiken är årlig och bygger på administrativa register. De statistikvärden som presenteras är resultat av bearbetningar av *Inkomst- och taxeringsregistret*.

Framställningen av *Inkomst- och taxeringsregistret* består av insamling och bearbetning av data från administrativa källor till ett slutligt observationsregister. Registret innehåller uppgifter från Skatteverket (taxeringsuppgifter, kontrolluppgifter från arbetsgivare, kontrolluppgifter från pensions- och försäkringsutbetalare, kontrolluppgifter över räntor och utdelningar samt standardiserade räkenskapsutdrag), Försäkringskassan, Centrala studiestödsnämnden, Pensionsmyndigheten, Statens tjänstepensionsverk, Försvarsmakten, Socialstyrelsen och Skolverket. Registret kompletteras med uppgifter från SCB:s register *Registret över totalbefolkningen (RTB)*.

Kontakter hålls med dataleverantörer inom SCB och externt. SCB och leverantörer informerar varandra om ämnesmässiga och tekniska förändringar mellan produktionsomgångarna. Överenskommelser görs om vilka data som ska levereras samt när och hur de ska levereras.

SCB får tillgång till de olika materialen vid olika tidpunkter året efter inkomståret. Vid framställningen av registret läggs de olika datamaterialen ihop, beräkningar görs och nya variabler skapas.

Från och med 2011 görs skattning på hushållsnivå, där hushållen bildas utifrån uppgifter baserade på folkbokföring på lägenhet. Hushållsvariabler består dels av uppgifter som karakteriserar hushållet, dels av inkomstrelaterade uppgifter som summeras för hushållets medlemmar till hushållsuppgifter.

Statistiken publiceras ca 13 månader efter referensåret.

A.13 Internationell rapportering

Statistiken rapporteras inte internationellt.

A.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Arbetet med att förbättra statistikens innehåll, tillförlitlighet, aktualitet, jämförbarhet och sammanvändbarhet samt tillgänglighet och förståelighet fortlöper genom ett produktnära utvecklingsarbete. Detta arbete initieras, planeras och följs upp inom Inkomst- och skattestatistikens arbetsgrupp.

B Kvalitetsdeklaration

B.0 Inledning

SCB deklarerar kvaliteten i statistiken enligt ett kvalitetsbegrepp som består av fem huvudkomponenter:

- (1) **Innehåll**, som framför allt gäller statistikens målstorheter.
- (2) **Tillförlitlighet**, som avser osäkerhetskällor och hur dessa påverkar statistiken.
- (3) **Aktualitet**, som omfattar tidsaspekter som spelar roll för hur väl statistiken beskriver nuläget.
- (4) **Jämförbarhet och sam användbarhet**, som avser möjligheter till jämförelser, över tiden och mellan grupper, samt till att använda statistiken tillsammans med annan statistik.
- (5) **Tillgänglighet och förståelighet**, som avser statistikens fysiska tillgänglighet och dess förståelighet.

För mer information om kvalitetsbegreppet för officiell statistik och en mer detaljerad redovisning av innebörden i de fem huvudkomponenterna, se rapporten *Kvalitetsbegrepp och riktlinjer för kvalitetsdeklaration av officiell statistik (MIS2001:1)* i serien *Meddelande i samordningsfrågor för Sveriges officiella statistik*. Publikationen finns på SCB:s webbplats.

B.1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

1.1.1 Objekt och population

Objekttyp: Hushåll med en observation per hushåll, Inkomst- och taxeringsregistrets individer kompletteras med hushållsidentitet och hushållsställning.

Målpopulationen är privata hushåll bestående av personer som var folkbokförda i Sverige 31/12 undersökningsåret. Hushållet är ett så kallat bostadshushåll och utgörs av samtliga personer som 31/12 är folkbokförda på samma fastighet och lägenhet. För ca 300 000 personer saknas det koppling till lägenhet, vilket innebär att uppgift om lägenhetsidentitet är bortfall i folkbokföringen för dessa personer. För att minska bortfallet i statistiken imputeras för dessa personer uppgift om hushåll med hjälp av familjebegreppet i RTB¹.

Rampopulationen, som statistiken bygger på, skapas dels i syfte att efterlikna den population som urvalsundersökningen Hushållens ekonomi (HEK) baseras på, dels för att korrigera för vissa kvalitetsaspekter, såsom övertäckning i folkbokföringen. Följande avgränsningar görs:

¹ Familj definieras enligt Registret över totalbefolkningen (RTB) och baseras på de personer som är folkbokförda på samma fastighet och som har relationer med varandra, maximalt två generationer. Sammanboende personer som inte är gifta eller har gemensamma barn kan ej kopplas ihop utan redovias som ensamstående. En person kan endast ingå i en RTB-familj.

- Hushåll med personer som är på församlingen skrivna eller saknar känd hemvist ingår ej i hushållspopulationen.
- Hushållspopulationen baseras på så kallade helårshushåll, vilket innebär att samtliga vuxna i hushållet ska finnas i RTB per 1/1 respektive 31/12 undersökningsåret.
- Hushållspopulationen avgränsas till att avse hushåll vilka har en disponibel inkomst skild från noll.
- Hushållspopulationen omfattar endast hushåll där minst en person i hushållet är 18 år eller äldre.

1.1.2 Variabler

Nedan redovisas de variabler som ingår i den publicerade totalräknade inkomstfördelningsstatistiken.

Inkomster, skatter och transfereringar

Disponibel inkomst

Disponibel inkomst är summan av alla skattepliktiga och skattefria inkomster minus skatt och övriga negativa transfereringar. Redovisningen görs både inklusive och exklusive kapitalvinst/kapitalförlust, det vill säga den vinst/förlust som uppkommer vid försäljning (realisering) av tillgångar, t.ex. aktier, fonder eller fastigheter.

Faktorinkomst

Faktorinkomst är summan av löneinkomst, företagarinkomst, inkomst från fåmansföretag, ränta och utdelning samt kapitalvinst och kapitalförlust.

Löneinkomst

Löneinkomst är summan av löneutbetalningar under året. I begreppet lön ingår skattepliktiga förmåner och traktamenten som redovisas under lön i taxeringen. Den resekostnadsersättning som överstiger det begränsade avdraget ingår också. Även sjuklön (den sjukersättning arbetsgivaren har ansvar för) ingår i löneinkomsten.

Företagarinkomst

Företagarinkomst beräknas som inkomst/underskott av näringsverksamhet (inkluderar även inkomst från fåmansföretag).

Kapitalinkomst

Kapitalinkomst är ränta, utdelning, kapitalvinst och kapitalförlust. Kapitalvinst/kapitalförlust utgörs av den vinst/förlust som uppkommer vid försäljning (realisering) av tillgångar, t.ex. aktier, fonder eller fastigheter.

Pension

Pension är skattepliktiga pensioner och består av allmän pension, tjänstepension, privat pensionsförsäkring, arbetsskadelivränta och livränta.

Sjuk- och aktivitetsersättning

Sjuk- och aktivitetsersättning ersatte 2003 förmånerna förtidspension och sjukbidrag. Är arbetsförmågan nedsatt med minst en fjärdedel har personer 19-29 år rätt till aktivitetsersättning. Personer 30-64 år har rätt till sjukersättning om personen troligen aldrig kommer att kunna arbeta heltid på grund av sjukdom, skada eller funktionsnedsättning.

Sjuk- och föräldrapenning samt arbetsmarknadsstöd m.m.

Skattepliktiga positiva transfereringar såsom ersättning i samband med sjukdom, föräldrapenning och arbetsmarknadsstöd. Här ingår även andra skattepliktiga bidrag och ersättningar som vårdbidrag och utbildningsbidrag för doktorander.

Generella bidrag

Generella bidrag är skattefria bidrag, bland annat barnbidrag, underhållsbidrag, studiebidrag och studielån.

Bostadsstöd

Bostadsstöd (skattefria bidrag) utgörs av bostadsbidrag till barnfamiljer och makar/övriga utan barn, bostadstillägg till pensionärer och bostadsbidrag till värnpliktiga. Rängebidrag till ägare av egna hem ingår inte.

Ekonomiskt bistånd

Ekonomiskt bistånd hette tidigare socialbidrag.

Skatt

I den slutliga skatten ingår statlig och kommunal inkomstskatt på förvärvsinkomster, statlig inkomstskatt på kapitalinkomster, fastighetsavgift, allmän pensionsavgift, egenavgifter, kyrkoavgift samt begravningsavgift, skatter för näringsverksamma och avdrag för skattereduktioner.

Övriga negativa transfereringar

Övriga negativa transfereringar är betalt underhållsbidrag, återbetalda studielån och avdrag för pensionsförsäkring.

Bakgrunds- och klassificeringsvariabler

Bostadshushåll

Ett bostadshushåll utgörs av samtliga personer som är folkbokförda på samma fastighet och lägenhet. För ca 300 000 personer saknas det koppling till lägenhet, vilket innebär att uppgift om lägenhetsidentitet är bortfall i folkbokföringen. För att minska bortfallet i statistiken imputeras för dessa personer uppgift om hushåll med hjälp av familjebegreppet i RTB.

Hushållstyp

Hushållstyp anger hushållets sammansättning.

Sammanboende avser personer som är gifta/registrerade partner alternativt sambo. Med sambo avses personer som inte är gifta/registrerade partner men

boende tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden. Av personer folkbokförda i samma fastighet och lägenhet med gemensamma barn bildas sambopar. För att bilda sambopar av personer utan gemensamma barn används en modell utifrån nedanstående kriterier:

- Personerna är folkbokförda på samma fastighet och lägenhet.
- Personerna är minst 18 år.
- Personerna är av olika kön.
- Ålderskillnaden mellan personerna är mindre än 15 år.
- Personerna är inte nära släkt.
- Endast ett möjligt sambopar kan bildas inom hushållet.

Ensamstående med barn 0-19 år avser ensamstående med minst ett barn 0-19 år med en förälder–barn–relation till referenspersonen i hushållet samt i förekommande fall även personer 20 år eller äldre med en förälder–barn–relation till referenspersonen i hushållet. En förälder–barn–relation skapas om en person är biologisk förälder, adoptivförälder, vårdnadshavare eller ”Annan person” till någon i hushållet.

Ensamstående med kvarboende unga vuxna 20-29 år avser ensamstående med minst en person 20-29 år med en förälder–barn–relation till referenspersonen i hushållet, samt i förekommande fall även personer 30 år eller äldre med en förälder–barn–relation till referenspersonen i hushållet. En förälder–barn–relation skapas om en person är biologisk förälder, adoptivförälder, vårdnadshavare eller ”Annan person” till någon i hushållet.

Sammanboende med barn 0-19 år avser sammanboende med minst ett barn 0-19 år med en förälder–barn–relation till referenspersonen i hushållet samt i förekommande fall även personer 20 år eller äldre med en förälder–barn–relation till någon av referenspersonerna i hushållet. En förälder–barn–relation skapas om en person är biologisk förälder, adoptivförälder, vårdnadshavare eller ”Annan person” till någon i hushållet.

Sammanboende med kvarboende unga vuxna 20-29 år avser sammanboende med minst en person 20-29 år med en förälder–barn–relation till någon av referenspersonerna i hushållet, samt i förekommande fall även personer 30 år eller äldre med en förälder–barn–relation till någon av referenspersonerna i hushållet. En förälder–barn–relation skapas om en person är biologisk förälder, adoptivförälder, vårdnadshavare eller ”Annan person” till någon i hushållet.

Övriga hushåll avser hushåll som inte kan klassas som ensamstående eller sammanboende.

Observera att innebörden av barn skiljer sig något åt mellan de olika hushållstyperna. I hushållstyperna Ensamstående respektive Sammanboende ingår endast barn som har en förälder–barn–relation någon av referenspersonerna i hushållet. En förälder–barn–relation skapas om en person är biologisk förälder, adoptivförälder, vårdnadshavare eller ”Annan person” till någon i hushållet. I hushållstypen Övriga hushåll utvidgas innebörden av barn till att även avse personer 0-19 år vilka ej har en förälder–barn–relation någon av referenspersonerna i hushållet.

Generellt gäller att *barn* är personer 0-19 år, under förutsättning att personen själv saknar barn i samma hushåll, ej ingått äktenskap, registrerat partnerskap eller är sammanboende, i vilka fall personen räknas som vuxen. Personer som är 18 eller 19 år och som inte bor med föräldrar eller annan vuxen person räknas som vuxna.

Sysselsättning

Sysselsättning anger en persons huvudsakliga sysselsättning under undersökningåret baserat på personens sammansättning av inkomster.

Förvärvsarbetande avser personer 20-64 år ej klassade som studerande vars löne- och företagarinkomst överstiger två basbelopp samt är större än hälften av den sammanräknade förvärvsinkomsten.

Studerande avser personer 20-64 år vars inkomst av studiehjälp/studiemedel är större än ett kvarts basbelopp samt vars summerade löne- och företagarinkomst understiger 3,5 basbelopp.

Arbetslösa avser personer 20-64 år ej klassade som studerande vars inkomst av arbetsmarknadsstöd är större än hälften av den sammanräknade förvärvsinkomsten.

Sjuka avser personer 20-64 år ej klassade som studerande vars ersättning i samband med sjukdom är större än hälften av den sammanräknade förvärvsinkomsten. Inkluderar personer med sjuk- och aktivitetsersättning.

Pensionärer avser personer 20-64 år ej klassade som studerande vars inkomst av allmän pension, tjänstepension, privat pensionsförsäkring, arbetsskadelivränta och livränta är större än hälften av den sammanräknade förvärvsinkomsten.

Föräldralediga avser personer 20-64 år ej klassade som studerande vars inkomst av föräldrapenning är större än hälften av den sammanräknade förvärvsinkomsten.

Övriga ej förvärvsarbetande avser personer 20-64 år ej klassade som förvärvsarbetande, studerande, arbetslösa, sjuka, pensionärer eller föräldralediga.

Ålder

Ålder vid årets slut, dvs. ålder den 31 december respektive år.

1.1.3 Statistiska mått

- summa (antal personer)
- kvoter
- medelvärden
- medianvärden
- deciler
- Gini-koefficient

Gini-koefficienten används för att redovisa ojämnheten i inkomstfördelningen.

Koefficienten kan anta ett värde mellan 0 och 1. Ett högt värde visar på större ojämnheter än ett lågt värde.

1.1.4 Redovisningsgrupper

Den huvudsakliga redovisningen av inkomstfördelningen görs för personer eller hushåll. Statistiken redovisar inkomster för hela inkomståret, varför så kallade helårshushåll, det vill säga hushåll där samtliga vuxna finns i RTB per 1/1 respektive 31/12 undersökningsåret, används i statistiken.

För att göra jämförelser av till exempel disponibel inkomst mellan olika typer av hushåll används ett viktsystem där konsumtionen är relaterad till hushållets sammansättning. Den disponibla inkomsten divideras med den konsumtionsvikt som gäller för hushållet. Den skala som används i redovisningen av inkomster är en revidering av "Svensk konsumtionsenhetskala" som föreslogs i utredningen om Förbättrad statistik om hushållens inkomster, SOU 2002:73.

Viktskala för konsumtionsenheter vid redovisning av inkomster

Hushållsställning	Konsumtionsvikt
Första vuxen (ensamboende eller sammanboende)	1,00
Andra vuxen (sammanboende)	0,51
Ytterligare vuxen	0,60
Barn 1, 0-19 år	0,52
Barn 2, 3 osv., 0-19 år	0,42

1.1.5 Referenstider

Referensperioden för statistiken är inkomståret 2011. Hushållets sammansättning avser förhållandet den 31 december 2011.

1.2. Fullständighet

Inkomst- och skattestatistikens målvariabler baseras på kontrolluppgifter och taxeringsdata från Skatteverket samt administrativa registerdata avseende inkomster från andra myndigheter. Detta innebär att inkomster, skatter och kapitalvinster som inte inkluderas i dessa uppgiftskällor inte ingår i statistiken. Inkomster från svartjobb, lotterivinster och arv ingår inte i statistiken.

Uppgifter om överföringar mellan hushåll, till exempel ekonomiskt stöd som vissa föräldrar ger sina vuxna barn, finns inte i administrativa register. Det innebär bland annat att ungdomarnas verkliga ekonomiska standard kan underskattas i statistiken. Även uppgifter om underhållsbidrag, vilket är en transferering mellan separerade föräldrar, saknas i administrativa register. För att kompensera för detta används en modell för simulering av underhållsbidrag i statistiken. Både positiva och negativa transfereringar simuleras och påförs sedan den disponibla inkomsten för relevanta hushåll. Mer information om simuleringen av underhållsbidrag finns i avsnitt 2.2.6 *Modellantaganden*.

För personer som är bosatta i Sverige men som arbetar i ett annat land saknas i stor utsträckning arbetsinkomsten. Detta har relativt stor betydelse för statistiken i vissa gränskommuner där arbetspendling till andra nordiska länder är vanligt förekommande.

En person kan endast ingå i ett hushåll utifrån uppgifterna i folkbokföringen. Det innebär att exempelvis barn med växelvis boende enbart ingår i det hushåll där barnet är folkbokfört.

B.2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Inkomst- och skattestatistiken baseras på kontrolluppgifter och taxeringsdata från Skatteverket samt andra myndigheters administrativa data avseende inkomster. Statistiken har därmed allmänt sett god kvalitet.

2.2 Osäkerhetskällor

2.2.1 Urval

Inkomststatistiken är en totalräknad undersökning och därmed är inte statistiken påverkad av urvalsosäkerheter.

2.2.2 Ramtäckning

Målpopulationen är privata hushåll bestående av personer som var folkbokförda i Sverige 31/12 undersökningsåret. Huvudregeln är att rampopulation består av hushåll som bildas av personer folkbokförda i Sverige i samma fastighet och lägenhet. Avsteg från huvudregeln görs i följande fall:

Utökning:

- För ca 300 000 personer saknas det koppling till en lägenhet. För att minska bortfallet i inkomstfördelningsstatistiken imputeras bortfallet med RTB-familj.

Avgränsningar:

- Hushåll med personer som är på församlingen skriven eller saknar känd hemvist ingår ej i hushållspopulationen.
- Hushållspopulationen baseras på så kallade helårshushåll, vilket innebär att samtliga vuxna i hushållet ska finnas i RTB per 1/1 respektive 31/12 undersökningsåret.
- Hushållspopulationen avgränsas till att avse hushåll vilka har en disponibel inkomst skild från noll.
- Hushållspopulationen omfattar endast hushåll där minst en person i hushållet är 18 år eller äldre.

Det finns hushåll i rampopulationen som inte tillhör målpopulationen (övertäckning) samt hushåll i målpopulationen som inte finns i rampopulationen (undertäckning). Täckningen av hushåll är delvis beroende av täckningen av individer i RTB, men också av kvaliteten i den information som används för att koppla samman individer till hushåll. Undertäckning och övertäckning av personer i RTB beskrivs nedan.

Undertäckning

Brister i rapporteringen av födslar och invandring resulterar i undertäckning. Födslar ger upphov till mycket små problem beroende på de snabba rapporteringsrutinerna. Om en person invandrar till Sverige och personen enligt lagar och förordningar borde folkbokföra sig men inte gör det uppstår undertäckning. Uppskattningar som har gjorts tyder på en undertäckning på cirka 10 000 personer. Konsekvensen för statistiken över inkomster och skatter är att personer som finns i landet, och som kan ha inkomster, inte inkluderas i statistiken eftersom de inte är folkbokförda.

Övertäckning

Brister i rapporteringen av dödsfall och utvandring resulterar i övertäckning. Dödsfall ger upphov till mycket små problem beroende på de snabba rapporteringsrutinerna. Övertäckningen i observationsregistren med anledning av ej rapporterade dödsfall antas vara mindre 0,1 procent av de döda.

Utvandring förorsakar övertäckning om utflyttning inte anmäls. Genomförda studier tyder på att folkbokföringen och därmed RTB innehåller ett betydande antal personer som inte längre bor i landet. Detta är förmodligen den allvarligaste kvalitetsbristen i såväl folkbokföringen som i RTB. De flesta av dem som flyttar ut ur landet har inget eget intresse av att anmäla utflyttning och en del gör det heller inte. Det kan till och med vara fördelaktigt att behålla sin folkbokföring i Sverige. Flera försök har gjorts för att skatta övertäckningen, bl.a. genom att jämföra dödsrisker för personer med svensk respektive utländsk bakgrund samt genom analys av bortfall och postreturer i olika undersökningar. I en studie från 1994 (Nilsson, Brister i folkbokföringen, PM, 1994) framförs hypotesen att övertäckningen bland utrikes födda kan vara så stor som 10 procent. Andra analyser pekar på att omfattningen av övertäckningen kan ligga mellan 25 000 – 50 000 personer, vilket utgör 0,25 – 0,5 procent av hela befolkningen.

Ett försök till indirekt skattning av övertäckningen har gjorts i en studie publicerad 2002 (Qvist, Täckningsproblem i Registret över totalbefolkningen RTB. SCB, R & D Report 1999:1). I studien analyseras invandras dödlighet under perioden 1993-97 med intensitetsregression. Analysen visar att det finns en relativ underdödlighet bland personer födda utomlands jämfört med personer födda i Sverige. Denna relativa underdödlighet tolkas som en relativ övertäckning i RTB. Beräkningar visar att övertäckningen bland utomnordiska invandrare ligger i intervallet 25 000–50 000 personer, vilket motsvarar 4–8 procent av de utomnordiska invandrarna.

Under år 2004 har studier gjorts där man försökt att skatta storleken på övertäckningen med hjälp av registerstatistik. En preliminär siffra pekar på en övertäckning på minst 35 000 personer.

2.2.3 Mätning

Grunddata till statistiken hämtas från Skatteverket och andra myndigheter. Primärt är det respektive myndighet som samlar in och registrerar uppgifterna. Statistikens kvalitet bestäms huvudsakligen av kvaliteten på dessa myndigheters

register och administrativa system.

Inga formella studier har gjorts för att närmare kvantifiera de osäkerheter som uppstår till följd av mätfel men det finns heller inget som indikerar att statistiken skulle vara snedvriden på något sätt pga. mätfel.

I ett fåtal fall har det kunnat konstateras att orimliga värden leverats och efter återkontakter har det framkommit att de uppstått i samband med inskanning av blanketter. I de allra flesta fall har dessa korrigerats inför framställning av det slutliga registret IoT.

Sedan tidigare har personer varit folkbokförda på en fastighet. Detta innebar att personer boende på en fastighet med endast en lägenhet kunde kopplas ihop med övriga personer folkbokförda på samma fastighet, och bilda bl.a. hushåll. Detta var dock inte möjligt för personer folkbokförda på en fastighet med mer än en lägenhet. Nu är folkbokföringen, för personer folkbokförda i en fastighet med mer än en lägenhet, kompletterad med personens lägenhetsnummer. Skatteverket har ansvarat för insamlingen av lägenhetsnumret. I denna insamling har i vissa fall felaktigheter uppstått. I de fall det angivna lägenhetsnumret inte finns på adressen kan inte en person kopplas ihop med lägenheten och således inte bilda ett hushåll. I detta fall har familjeuppgift i RTB använts som en approximation för hushåll. Har ett annat lägenhetsnummer än det egna angetts kommer man i statistiken att tillhöra ett annat hushåll än det faktiska.

Uppgifterna om hushållstyp, hushållsstorlek och hushållsställning baseras på uppgifterna i RTB och de hushåll som kan skapas utifrån folkbokföringen på lägenhet. Kvaliteten på uppgifterna om hushållet beror i hög grad på hur väl folkbokföringen lyckas fånga hushållets sammansättning. Den kvalitetsundersökning som genomförts indikerar att antal hushåll med en och två personer underskattas med ca 10 procent, medan antal hushåll med fler än fem personer överskattas med 20-25 procent. Antal hushåll av typen ”Sammanboende utan barn” underskattas också med ca 10 procent. Regional variation förekommer. Notera dock att kvalitetsundersökningen avser faktiskt boende, vilket kan skilja sig från folkbokfört boende.

2.2.4 Svarsbortfall

Svarsbortfall, vanligen förkortat till bortfall, uppstår när värdet på en eller flera variabler i en undersökning inte kan hämtas in. Saknas alla värden för ett undersökningsobjekt (t.ex. person, företag, kommun osv.) är det frågan om objektsbortfall; saknas enbart vissa värden, handlar det om partiellt bortfall.

Det förekommer inga kända bortfall på objektsnivå. För vissa objekt saknas dock uppgifter för en del variabler. I vissa fall är det dock svårt att avgöra om ett saknat värde beror på ett partiellt bortfall eller om det är en korrekt uppgift, dvs. att värde ska saknas.

2.2.5 Bearbetning

Bearbetningsfel är fel som kan uppkomma när man bearbetar det insamlade materialet, manuellt eller maskinellt.

För vissa typer av fel som uppkommer vid databeredning (dataregistrering, kodning och granskning/rättning) kan man efter studier som bygger på upprepning av dessa moment ibland dra slutsatser om både risker och konsekvenser.

Andra bearbetningsfel beror på den ”mänskliga faktorn”, t.ex. beräkningsfel, programmeringsfel och systemfel. Risken för att de ska inträffa och den konsekvens detta får för statistiken är mycket svår att beräkna. SCB arbetar kontinuerligt för att minimera riskerna för negativ inverkan på statistikens tillförlitlighet på grund av fel som beror på den ”mänskliga faktorn”, både förebyggande och genom snabba åtgärder när sådana fel upptäcks.

Statistiken baseras på data som har sin grund i administrativa register. Den ursprungliga databildningen sker hos Skatteverket och andra myndigheter. Varje myndighet gör kontroller, rättelser och andra bearbetningar som passar för deras administrativa syften. När en myndighet levererar data till SCB görs eventuellt ytterligare selektioner och bearbetningar anpassade till SCB:s önskemål.

När Inkomst- och taxeringsregistret är skapat görs olika kontroller i form av makrogranskning av totalsummor, medelvärden, min- och maxvärden samt antal personer med värde. Jämförelser görs också med föregående års värden för att kontrollera rimligheten utifrån inkomstårets förändringar i skattelagstiftningen och annat. När material tas fram för publicering sker kontroller av värden för olika redovisningsgrupper, däribland för kommuner. När kontrollerna uppdragar orimligheter på individnivå ändras detta i registren men omfattningen av detta är endast rättningar för någon enstaka person per årgång. Inga särskilda studier kring bearbetningsfel har genomförts men inget finns i nuläget som pekar på att det skulle förekomma bearbetningsfel som på något sätt snedvrider statistiken.

2.2.6 *Modellantaganden*

Simulering av underhållsbidrag

Föräldrar har enligt Föräldrabalken (1949:381) skyldighet att ordna för sitt barns försörjning till dess att barnet fyller 18 år. Går barnet i skolan efter denna tidpunkt är föräldrarna underhållsskyldiga under den tid som skolgång pågår, som längst dock till och med juni det år barnet fyller 20. I de fall föräldrarna till ett barn är särlevande och barnet till största del bor hos en av föräldrarna uppkommer ett behov av transferering mellan föräldrarna. Transfereringen benämns underhållsbidrag om den går direkt mellan föräldrarna och underhållsstöd om den administreras av Försäkringskassan. Om den underhållsskyldige föräldern inte betalar något underhåll eller betalar ett lägre belopp än 1273 kr per månad kan underhållsstöd beviljas. Underhållsstödet är högst 1273 kr per månad och betalas ut till den förälder som barnet bor och är folkbokförd hos. Uppgift om vilka som mottar samt betalar underhållsstöd, samt storleken på underhållsstödet, finns i IoT. Det finns dock inga administrativa data om underhållsbidrag varför det måste uppskattas på något vis.

Föremål för modellen är särlevande föräldrar till barn under 18 år, alternativt barn över 18 år som fortfarande går i skolan fram till juni det år barnet fyller 20, i de fall de inte erhåller underhållsstöd. I modellen har antagits att barn som har rätt till underhållsbidrag, och inte erhåller underhållsstöd, också får underhållsbidrag.

Modellen utgår från de riktlinjer Försäkringskassan tagit fram för beräkning av underhållsbidrag. Enligt dessa beräknas underhållsbidraget genom att barnets behov multipliceras med en kvot av den bidragsskyldige förälderns överskott och båda föräldrarnas överskott. För att hantera barn som bor ungefär lika mycket hos sina föräldrar (växelvis boende), och således inte ska erhålla något underhållsbidrag, är modellen kompletterad med en konstant för andelen icke växelvis boende barn, vilken multipliceras med det framräknade underhållsbidraget. Slutligen tas hänsyn till antalet månader under aktuellt år som barnet har rätt till underhållsbidrag, genom att en kvot av antal underhållsbidragsberättigade månader per år läggs till modellen.

$$\begin{aligned} \text{underhållsbidrag} &= \text{barnets behov} * \frac{\text{bidragsskyldig förälders överskott}}{\text{båda föräldrarnas överskott}} \\ &* \text{andel icke växelvis boende} * \frac{\text{antal månader}}{12} \end{aligned}$$

Underhållsbidraget ingår i beräkningen av disponibel inkomst, transfereringar och familjestöd. Drygt 300 000 hushåll berörs av simuleringarna och det sammanlagda underhållsbidraget som beräknas med hjälp av modellen uppgår till ca 3 mdkr.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Osäkerhetsmått för slumpmässiga urvalsfel (vanligen 95-procentiga konfidensintervall) beräknas inte eftersom det är en totalräknad undersökning. Inte heller några andra osäkerhetsmått beräknas.

B.3 Aktualitet

3.1 Frekvens

SCB får tillgång till de olika grunduppgifterna vid olika tidpunkter under året efter referensåret. Statistiksammanställning och publicering sker en gång för varje referensår.

3.2 Framställningstid

Statistiken offentliggörs i februari cirka 13 månader efter inkomståret, vilket innebär att SCB arbetar med registerproduktion och statistikframställning i drygt två månader från det att alla grunddata inkommit. Anledningen till den relativt långa perioden mellan referensperiodens slut och publiceringstidpunkt är att slutliga taxeringsdata levereras till SCB först i slutet av året efter inkomståret.

3.3 Punktlighet

Publicering sker i enlighet med gällande publiceringsplan. Aktuella publiceringsplaner finns på SCB:s webbplats, www.scb.se/publiceringskalender.

B.4 Jämförbarhet och sam användbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Jämförbarheten över tid för de hittills publicerade årgångarna är god.

Förändringar i skatte-, pensions- och socialförsäkringssystemen har dock stor påverkan på statistiken, varför användare av statistiken bör vara uppmärksam på sådana förändringar.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

Alla redovisningsgrupper i statistiken är jämförbara.

4.3 Sam användbarhet med annan statistik

SCB publicerar inkomstfördelningsstatistik från flera undersökningar, vilka har delvis olika syften och således olika avgränsningar och definitioner vad gäller populationer och variabler.

Undersökningen Hushållens ekonomi har sedan 1975 redovisat officiell inkomstfördelningsstatistik. Undersökningen ersätts från och med inkomstår 2014 fullt ut av den totalräknade inkomstfördelningsstatistiken som beskrivs i detta dokument. För åren 2011, 2012 och 2013 redovisas undersökningarna parallellt.

Båda undersökningarna har samma syfte; att beskriva utvecklingen och fördelningen av inkomster och inkomsternas struktur för hushåll. Dock skiljer sig framställningen av statistiken åt, vilket medför att statistiken inte är fullt ut jämförbar. De huvudsakliga skillnaderna mellan undersökningarna är hushållsbegreppet, inkomstbegreppet samt insamlingsätt/källa. I HEK redovisas primärt faktiskt boende och hushållsbegreppet är kosthushåll, vilket avser personer som bor i samma bostad och har gemensam hushållning. Hushållsbegreppet i den totalräknade statistiken är bostadshushåll, vilket baseras på folkbokföringen.

Det centrala inkomstbegreppet i båda undersökningarna är disponibel inkomst. Den konceptuella definitionen av disponibel inkomst, vilken fastställer vad som i princip bör ingå vid mätningar av disponibel inkomst, sammanfaller i HEK och den totalräknade statistiken. Däremot finns det skillnader i den operationella definitionen, dvs. den definition som i praktiken används i statistiken.

Skillnaden i den operationella definitionen av disponibel inkomst uppkommer på grund av att undersökningarna har delvis olika sätt att samla in data. HEK är en urvalsbaserad undersökning och uppgifter om hushållssammansättning, vissa bakgrunds- och klassificeringsvariabler samt vissa inkomstkomponenter samlas in via en telefonintervju. Eftersom den totalräknade statistiken bygger på administrativa register finns ingen möjlighet att samla in exempelvis enskilda inkomster som saknas i de administrativa registren. Skillnaden i inkomstbegreppet består av olika sätt att hantera underhållsbidrag, vilket framför allt påverkar barnhushåll med separerade föräldrar. I HEK samlas dessa uppgifter in via intervjun. I den totalräknade statistiken beräknas underhållsbidraget via den modell som beskrivs i avsnitt 2.2.6 *Modellantaganden*.

En utförligare beskrivning av skillnader i inkomstfördelningsstatistiken från de två undersökningarna finns på SCB:s webbplats i rapporten *Övergång från urvalsbaserad till totalräknad inkomstfördelningsstatistik*.

Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC) ger information om hur levnadsförhållanden ser ut bland olika grupper i det svenska samhället. Bland annat redovisas inkomstfördelningsstatistik i ULF/SILC, främst med syfte att möjliggöra internationella jämförelser, då inkomststatistiken i ULF/SILC är harmoniserad med motsvarande statistik från övriga EU-länder. ULF/SILC är likt HEK en urvalsbaserad telefonintervjuundersökning och de huvudsakliga skillnaderna som gäller för den totalräknade statistiken och HEK gäller även för den förstanämnda och ULF/SILC.

Statistik över antal personer samt redovisning av personer efter exempelvis hushållstyp är inte direkt jämförbar/samanvändbar med motsvarande statistik i SCB:s officiella befolkningsstatistik då statistiken baseras på olika definitioner och populationsavgränsningar.

B.5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Statistiken sprids i form av statistiknyheter och tabeller på SCB:s webbplats, www.scb.se/he0110. Statistiken är också inlagd i Statistikdatabasen på webbplatsen, där tabelluttag kan göras på riks-, läns- och kommunnivå.

5.2 Presentation

Statistiken redovisas huvudsakligen som tabeller, text och diagram.

5.3 Dokumentation

Framställningen av statistikregistret och statistiken beskrivs i *Dokumentation av statistiken (SCBDOK)*. Statistikens kvalitet beskrivs i innevarande dokument, *Beskrivning av statistiken (BaS)*. Detaljerad information om mikrodata finns beskrivet i *Dokumentation av mikrodata (MetaPlus)*. Samtliga dokumentationer finns på SCB:s webbplats, www.scb.se/he0110.

Utöver nämnda dokumentationer finns variabeldokumentationer där variabelernas innehåll beskrivs närmare. Dessa kan erhållas vid förfrågan.

5.4 Tillgång till primärmaterial

SCB utför på uppdragsbasis specialbearbetningar av undersökningens samtliga årgångar. Efter särskild prövning kan forskare och utredare få tillgång till avidentifierade mikrodata för egna bearbetningar.

Register över hela befolkningens inkomster och skatter finns i årgångsversioner från 1968 fram till idag. För åren 1960-1966 finns dessutom inkomstregister som är baserade på ett urval av befolkningen. Register över hushållens inkomster finns i årgångsversioner från 2011.

Inkomst- och taxeringsregistret lagras dels som SQL-tabeller, dels som SAS-filer.

5.5 Upplysningstjänster

Statistikservice: 08-506 948 01

SCB:s webbplats: www.scb.se/he0110

E-postadress: inkomststat@scb.se